

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ AÇIK BİLİM POLİTİKASI

A.POLİTİKA BAŞLIĞI

Çankaya Üniversitesi bünyesinde yapılan akademik çalışmalar ve projelerden üretilen yayınlar ile araştırma verilerinin yönetimi, saklanması, arşivlenmesi, derlenmesi ve dijital korunması Çankaya Üniversitesi Açık Bilim Politikası çerçevesini oluşturmaktadır.

B.BAĞLAM

Çankaya Üniversitesi 1997 yılında kurulmuş dünya standartlarında kaliteli yükseköğretim ve uluslararası yabancı dilde eğitim sağlayan; uluslararası düzeyde araştırma-geliştirme çalışmaları yapan ve bilgi üreten, topluma hizmeti temel görevleri arasında sayan, bilgi toplumunun oluşmasında öncülük eden, Üniversite Sanayi İşbirliği'ne önem veren, toplumun her kesiminde saygı duyulan bir üniversite olmayı amaç edinmiş bir vakıf üniversitesidir.

Bu misyonu ilke edinmiş bir üniversite olarak Çankaya Üniversitesi araştırmacılarına ait araştırma çıktılarının ve araştırma verilerinin akademik çalışmalarının uygun formatlarda derlenmesi, uzun dönemli korunması ve şeffaf olarak açılması en geniş şekilde erişime sunulabilmesi için Açık Bilim Politikasını oluşturmuştur.

C.AMAÇ

Açık Bilim; kamu kaynakları ile desteklenen araştırma çıktılarının ve araştırma verilerinin gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ile tüm araştırma camiasına ve kamuya bedelsiz ve şeffaf olarak açılmasıyla; bilimsel araştırma sisteminde araştırmaların yayılımı, araştırmaların görünürlüğünün ve izlenebilirliğinin artırılması, araştırmalarda tekrarların azaltılması, uluslararası bağlantıların artırılması gibi araştırmaların etkinliğini artıran ve bilimsel gelişmeleri tetikleyici önemli bir destek faktörüdür.

Açık Bilim konusundaki küresel gelişmeler ve ortaya konan kazanımlar doğrultusunda Çankaya Üniversitesi bünyesinde üretilen akademik çıktılar ve araştırma verileri için bu politika metnindeki ilkeleri benimsemiştir.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI VE ARAŞTIRMA VERİLERİ AÇIK ERİŞİM POLİTİKASI

Giriş

1. Çankaya Üniversitesi bilimin ve teknolojinin ilerlemesine katkı sağlamayı, açık, tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ile uygulamalarını benimseyerek; toplum ve tüm dış paydaşları yararına bilginin geniş yayılımını taahhüt eder.
2. Çankaya Üniversitesi 'açıklık' ı yol gösterici ilkelerinden biri olarak kabul eder ve bu ilkenin yanı sıra yeni çalışma modellerini ve yeni sosyal ilişkileri mümkün kılan, işbirliğini, bilginin yayılmasını, araştırma çıktılarının erişilebilirliğini, yeniden kullanılabilirliğini etkin kılmak adına, yayınlara ve verilere açık erişimi teşvik eden, açık bilimi desteklemek için gerekli altyapıyı inşa eden araçlar ve araştırma süreçlerini özendirerek ve destekleyerek, geliştirmeyi taahhüt eder.
3. Açık bilim, araştırmayı daha şeffaf, titiz ve verimli kılar; yenilikçiliği ve halkın katılımını teşvik eder. Çankaya Üniversitesi, kamu tarafından finanse edilen tüm araştırma ve araştırma verilerinin halka ve dünyadaki tüm araştırmacılara ücretsiz olarak sunulması gerektiğine inanmaktadır.

Yetki Alanı ve Politikanın Etkisi

Bu politika Çankaya Üniversitesinde aktif olan tüm araştırmacılar için geçerlidir. Çankaya Üniversitesi bünyesinde yapılan bütün akademik çalışmaları (hakemli makaleler vd.) ve araştırma verilerini kapsar.

Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda, erişim hakları, depolama ve saklama ile ilgili taraflarla yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

Politika Çankaya Üniversitesi Senatosu tarafından onaylandığı (.../.../....) tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

Çankaya Üniversitesi şunlardan sorumludur:

1. Açık Erişim/Açık Bilime geçişi gerçekleştirmek için gerekli altyapı ve finansmanı sağlaması yanında, araştırmacıları ve diğer tüm personeli hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleri yoluyla bu geçişi desteklemek ve güçlendirmek. Açık Bilim becerilerinin kazanılmasının, araştırmacılara sunulan mesleki eğitim ve kariyer gelişiminin ayrılmaz bir parçasının oluşturulmasına katkı sağlamak.
2. Benzersiz tanımlayıcıların (DOI'ler, ORCID veya diğerleri gibi) kullanımının zorunluluğunu sağlamak.
3. Veri Yönetimi Planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan Ulusal ve Avrupa Birliği yasalarına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamak.
4. Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtımı için uzun vadeli korumanın yanı sıra, araştırmacılara uygun rehberlik için mekanizmalar ve hizmetler sağlamak ve hizmetleri geliştirmek.
5. Vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesi deneyimi veya Açık Eğitim kaynaklarının kullanımı gibi yayınlara ve verilere açık erişimin sağlanmasının ötesinde araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmek.
6. Akademik Arşivin içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, politika uyumluluğunu takip etmek.
7. Kurumun Akademik Arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable=Bulunabilir, Accessible=Erişilebilir, Interoperable=Birlikte Çalışabilir, Reusable=Yeniden Kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili sertifika gerekliliklerine uygunluğunu sağlamak.
8. İçerik ve veri yayınlamak için Açık Lisans Politikası' na sahip olmak.

Araştırmacılar şunlardan sorumludur

1. Bu politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmek.

2. Öncelikle üçüncü bir tarafla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülüklerle uymak.
3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut Politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetimi Planında yer almasını sağlamak.

Yayınlara Açık Erişim

1. Araştırmacıların akademik arşive tam metnin (yayınlanmamış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) yanı sıra ilgili üst verilerin önceden veya yayınlandıktan sonra makine tarafından okunabilir elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlarının akademik arşive zamanında konulmasından sorumludurlar. Bu durum, yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.
2. "Yeşil Yol Açık Erişim" söz konusu olduğunda Çankaya Üniversitesi 1. Maddede bahsedilen tüm yayınların tam metinlerinin en fazla 6 ay içinde (ya da sosyal bilimler ve beşeri bilimlerdeki yayınlar için 12 ay içerisinde) standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar. Monografların akademik arşive konulması zorunludur, ancak yayıncı ambargosu sona erene kadar erişim kapalı kalır.
3. Kapalı yayınların görünürlüklerini artırmak amacı ile yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.
4. Çankaya Üniversitesi Mensupları, birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmaları Çankaya Üniversitesi Akademik Arşivi'nde depolayabilirler. Birden fazla Çankaya Üniversitesi Mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı çalışmalarda ise, kaynağı başyazar depolar.
5. Çankaya Üniversitesi Mensuplarının yayınlarını bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak akademik arşive konulan yayınları değerlendirir.
6. Üyelerini telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder. Bu, yayın sözleşmesinde ek kullanılarak mümkündür. Örnek şablonlara erişilebilir: https://sparcopen.org/wp-content/uploads/2016/01/Access-Reuse_Addendum.pdf
7. Araştırmacıları mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

1. Çankaya Üniversitesi, araştırmacıların bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerini uluslararası standartlara uygun bir arşive koymalarını zorunlu kılar.
2. Çankaya Üniversitesi, verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR ilkelerine göre ele alınmasını gerektirir. Veriler ayrıca izlenebilir ve mümkün olan her durumda kullanılabilir olmalıdır.
3. Çankaya Üniversitesi, Araştırma Ekosistemi “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse, bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Verilerin bulunmasını sağlayan üst verileri her durumda sağlar.
4. Çankaya Üniversitesi, Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.
5. Çankaya Üniversitesi, araştırmacıların dahil oldukları her araştırma faaliyeti için uygun bir Veri Yönetim Planı sunar.
6. Çankaya Üniversitesi, araştırmacıları uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.
7. Çankaya Üniversitesi, araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Açık Bilim

Çankaya Üniversitesi Açık Bilim uygulamaları anlayışını aktif olarak teşvik eder (Yayınlar ve verilere açık erişimin ötesinde). Örneğin vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesinin kullanımı, açık eğitim kaynaklarının kullanımı, açık ve standart açık lisanslar altındaki verilerin ve içeriğin serbest bırakılması ve bunların gelişimini takip eder.

Altyapı

1. Çankaya Üniversitesi, onaylanmış kalite standartlarını karşılar (OpenAIRE uyumlu, FAIR ilkelerini karşılar) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu ile bağlantılıdır.
2. Çankaya Üniversitesi, kayıtların uluslararası standartlarda uygun arşivlerle ve OpenAIRE Üst Veri Şeması aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.

Araştırma Değerlendirme ve Ölçme

1. Fon sağlayıcı kuruluşlar, diğer uygun birimler ile işbirliği içinde konuyla ilgili Avrupa'daki gelişmeleri ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu'nun çalışmalarını izleyerek araştırma kalitesini ve Açık Bilim davranış ve uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirmeyi taahhüt eder. Farklı disiplinler ve farklı kariyer aşamalarında olan araştırmacılar üzerindeki etkilerini dikkate alır.
2. Açık Bilim uygulamalarını kullanan araştırmacılar için ödül mekanizmalarının oluşturulmasını (örneğin açık platformlar aracılığıyla kesin olmayan sonuçları paylaşmak, açık yazılım ve diğer araçları kullanmak, açık işbirlikli projelere katılımı (vatandaş bilimi) vb. taahhüt eder.

Eğitim

1. ankaya Üniversitesi, Kütüphanesi, bölümler ve diğer uygun kurumlarla (bu tür yasal hizmetler, araştırma destek personeli, Veri Yönetim Planı uzmanları) işbirliği içerisinde açık bilimin benimsenmesini kolaylaştırmak ve araştırmacılara, kütüphanecilere ve diğer destek personeline gerekli beceri ve uzmanlık sağlamak için eğitim kursları amayı koordine eder. Bu tür eğitim kursları, açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli becerileri içerir.
2. Eğitim farklı disiplinler dikkate alınarak tüm kariyer aşamalarındaki araştırmacılara sunulur ve müfredata dahil edilir.
3. Bu faaliyetler için uygun finansman sağlanır ve bu amaçla fon sağlayıcı kuruluşlar ile birlikte diğer paydaşlarla olan grevdaşlık araştırılır.

Politikann Geçerliliği

Bu politika ankaya Üniversitesi Senatosu tarafından her iki yılda bir gözden geçirilecek ve güncellenecektir. ankaya Üniversitesi Rektörlüğü, bu politikanın uygulanmasından sorumlu olacak ve gerektiğinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve politikada yapılabilecek değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenecektir. Bu politikanın araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanacaktır.

ankaya Üniversitesi Rektörlüğü, bir Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenecektir.

ankaya Üniversitesi Açık Bilim Komitesi

Rektör veya görevlendireceği Rektör Yardımcısı
Fakülte Dekanları veya Temsilcileri
Enstitü Müdürleri
Kütüphane Müdüründen oluşacaktır.

Komite, bu politikanın yürürlüğe girmesini takip eden iki yıl içerisinde her yıl, bu iki yılın sonunda takip eden dönemde ise her iki yılda bir, bu politikanın değerlendirmesini gerçekleştirmekle yükümlü olacaktır. Komite gerekli gördüğü hallerde politikayı revize etme ve değerirme çalışmalarından sorumlu olacaktır. neri ve görüşler ankaya Üniversitesi Rektörlüğü'ne sunulacaktır.

EK: Tanımlar

Açık Akran Değerlendirmesi: İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyen hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizması olarak tanımlanmaktadır.

Açık Bilim: Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla, diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği Şekilde yapılmasıdır.

Açık Eğitim Kaynakları (Open Education Resources): OECD'ye göre “başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan ğretim, öğrenme ve araştırma materyalleri” dir.

Açık Erişim: Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.

- **Altın Yol Açık Erişim:** Akademik dergilerde yayınlanan araştırmacıların çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayınlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.
- **Yeşil Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların, akademik dergilerde yayımlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.

Açık Veri: Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Akademik Çalışmalar: Çankaya Üniversitesi mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmaları ifade eder.

Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri: Kamu kaynaklarıyla desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları, vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemlerdir.

Araştırma: Bilginin iletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışma olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. istatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler, vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve Veri Yönetim Planı'nda açıklanan diğer verilerdir.

Araştırmacı: Çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu, istihdam düzeylerine bakılmaksızın, her seviyeden İYTE araştırma personelinin herhangi bir üyesi olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open Science Cloud – EOSC): Avrupa Komisyonu'nun Nisan 2018'de ayrıntılarını açıkladığı, Avrupa Birliği'ndeki 1,7 milyon araştırmacı ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi ve kitaplarda "gömülü" verisinin toplanmasını ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir.
<https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-cloud>

Depolama: Dijital materyallere gerektiği zaman, sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümüdür.

DOI (Digital Object Identifier - Sayısal Nesne Tanımlayıcı): Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcılardır. <https://www.doi.org/>

FAIR Prensipleri: Araştırma verisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden herhangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir), Interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanmaktadır. <https://www.go-fair.org/fair-principles/>

Çankaya Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşivi: Çankaya Üniversitesi araştırmacılarının yayınlarına ve araştırma verilerine açık erişim sağlayan arşiv. Çankaya Üniversitesi Akademik Arşivi DSpace yazılımı aracılığıyla depolanmaktadır. <http://openaccess.iyte.edu.tr/>

Çankaya Üniversitesi Mensubu: Çankaya Üniversitesi akademisyenleri, personeli ve öğrencileri "Çankaya Üniversitesi mensupları" olarak adlandırılmıştır.

OpenAIRE: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının ortağı olduğu OpenAIRE Projesi, Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir. www.openaire.eu

ORCID (Open Research and Contributor ID): Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfanümerik koddur. <https://orcid.org/>

Telif Hakkı: Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.

Uygun Arşiv: FAIR Prensipleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrust Seal gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir.

Üst Veri: Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesi. Başka bir ifadeyle, sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış, tanımlayıcı bilgidir.

Veri Saklama: Dijital materyallere gerektiği zaman, sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümü.

Veri Yönetim Planı (Data Management Plan): Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl karşılayacaklarını gösteren bir araçtır. (Veri yönetim planı, yeni bir araştırmaya başlamadan önce araştırmacı tarafından çalışmada kullanılacak verilerin çalışma süresince ve çalışma tamamlandıktan sonra nasıl yönetileceğinin, diğer bir ifadeyle veri yaşam döngüsündeki her bir adımın nasıl gerçekleştirileceğinin anlatıldığı doküman)

Yayın: Kurumda bulunan araştırmacıların hakemli yayınlanmış veya yayınlanmakta olan çalışmalarını olarak tanımlanır.

Çankaya Üniversitesi Senato Karar
Tarihi: 27/07/2019 ve Sayısı: 14- 4
Güncelleme Tarihi
27 Ocak 2020